

STATULU ECONOMICU ALU ORASIULUI HATIEGU.

La a 2 intrebare a incl. c. r. comisiunii, despre statulu economicu alu orasiului Hatiegu sau respunsu cu vorba, si sau improtocolatu de incl. comisiune urmatorele :

Teritoriulu orasiului Hatiegu anca mai nainte de introducerea militiei granitiare au fostu reambulatu, si la anulu 1764 candu sau facetu literele metale, pentra granitari sau aflu 75 de mete, carele se incepu de pe S. Martinu si tienu linia spre amiaza nopte invecinanduse de catra apusu cu teritoriile Reiei si a Farcadinului de josu si a Cragiului, de catra m. n. cu alu Silivasiului de jos — de catra r. cu a le Plopiloru si Subcetatei, de catra m. di cu ale S. Mariei-Orlea, Nalatiului, si a Reiei; si acelea mete movile sunt pana astadi renoite — inse nici una, nici alta din nou nu e redicata.

Mai doue din trii parti ale campului sunt acoperite cu padure, dintre carele anumite parti sunt paduri comunale, carele mai cu sama sunt numai tufisiu slabu, iara celealalte se numescu fiscale, intre care numai Valea Carbului are lemne bune de claditu grose de 6 policari.

Campulu se folosésce asia :

De semenatura sunt numai doue calcaturi, dintre carele a 4 parte se lasa de ogoru si pentru pasiunea rimatoriloru, iara trii parti se semana si printre semenaturi locurile mai umede, si rovinose se folosescu de cositura. —

Locu de pasiune pentru dobitoce de osebi nu e fara numai pinte tufele paduriloru, si marginile si coturile gole ale acelora, si acesta pasiune sau folositu din veacuri, de aci vitele mai nobile cumu sunt caii nu au locu de pasiune priintiosu.

Padurile sau folositu din vechime libere, fara

deschilinire ca au fostu fiscale sau comunale; inse de la introducerea militiei din celea fiscale sau datu numai militariloru lemne de claditu, si de focu iarna 2 care pe septemana, vara unulu; iare din padurile comunale sau folositu toti fara osebite numai ca ceia lalti orasieni liberi, Taxalisti, si Venetici au datu la cassa orasiului pe totu anulu pentru paduritu 30 cr. — au mai folositu dreptulu dominale in padurile fiscale si parochulu rom. c. carele pe tota septemana au adusu cate unu caru de lemne de a pururea, iara pe sama officieloru militari totu din paduriloru fiscale pe totu anulu sau taietu cate 90 orgii de lemne. Fisculu regiu pentru topitorele de la Hunedora, au facuta carbuni in padurile asia numite fiscale de la a. 1808 pana la a. 1817; — inse dupa ce sau intorsu militarii din tabara francésca sau improtivitu, si mai multu nu sau arsu carbuni din ele. — Sau insemnatu in protocollu fie care parte de padure dupa numele ei si dupa starea ei de acumu si sau marturisitu, cumca afara de granitiile naturali ale drumului ce duce catra Hunedora, si a drumului ce duce catra Orestiie — care drumuri se insemnedia ca ar desparti padurile fiscale de celea comunale, nu mai este nici o linie de siantiu, sau de movile carea se despartiesca podurile fiscale de celea comunale. Ci pinte padurile fiscale sunt mai multe gradini de semenatura si de fenatiu a le granitariloru; ba anca unu locu golu numitu „Poenitia“ lau aratu oresienii militari si spre spoirirea paduriloru lau samanatu cu ghinda. Ghindea — de si pana acumu nu sunt stegieri de a o produce in catina mai mare — totu dealu una au fostu libera pana astadi.

Orasiulu mai nainte de introducerea militiei au fostu orasiu taxale liberu, si intru densulu au resiediutu nobili exemptionali, taxalisti, negutietori

iara dupa introducerea militiei o parte a nobililor au primitu armele remanendu pe mosia sa care cata o avutu mare sau mica, iara ceilalti din ore careva familii, nobili carii nau primitu armele sau mutatu la alte locuri nobilitaro ale lora si pre cumu am intiesu mai toti nu sau despagubitu, iara fundurile loru din lontru si din afara si tôte celea fiscale sau impartitu intre aceia, carii din oresieni liberi sau taxafisti jobagi sau inquilini au primitu armele.

Astadi in orasiulu Hatiegu sunt 282 case, dintru carele 20 case sunt cladite de negutiatori si de speculanti pe unu terenu comune al orasiului, carele mai nainte de 30 ani era pustiu si de noroie inundatu, in catu pe unde acumu e piatiulu si cladirile celea mai alése mai nainte era o morcila, si pe altu locu balti de innota boii si prindea pesci, si locuiterii acelora pana la desfiintarea militiei au platitu taxa forte mica — la cassa proventeloru militari, si apoi era liberi de alte exactiuni, inse acumu daca platescu dare dupre pamentu, a plati si taxa nu mai voiescu; 32 de case sunt taxale pe loculu eclesiei rom. catolice; — 13 case sunt pe loculu eclesiei reformate; 3 case pe loculu eclesiei gr. catolice, celealalte sunt case militari private si publice; asia casa maiorului cu curtea ei este pe 4 sesiuni militari redicata; a capitaului anca pe 4 sesiuni, a locutenentelui primariu pe una sesiune si scola triviale-germana erariala iarasi pe una sesiune; — si a medicalui militiei asiderea ciara ospataria, macelaria, si mora erariala sunt pe loculu comune alu orasiului radicate; asia si fosta scola nationala.

La a. 1769 hotarinduse din nou marginile tierii de catra Valachia sau redicatu pajorile mai in colo pe culmi de munti anumite si asia sau recastigatu pamentu lein nou, carele vine sub nume de munti revidicati, pe acestia apoi imperatalu Iosephu II. iau donatu de pasiune granitieriloru, de acestia au dobanditu si orasiulu Hatiegu 8, dintru acestia pe Siglo I si alu II-lea iau folositu vara mai antaie pe sama dobitocelaru gratis, iara ceilalti sau datu in arenda si banii din arenda obvenitori mai antaie sau impartitu intre granitieri — iara mai tardiu sau adunatu intru o cassa de sau formatu Fondulu mondurului, mai pe urma si pe acesti doi munti prenumiti cu arenda mai pucina iau tinutu Hatieganii intru folosulu aceluiasi fondu.

Crismuitulu mai nainte de militarisatie n'au

fostu limitatu, ci din parinti au apucatu numai una ospatorie a parochului r. cat. sub nume de Birtulu Popii. — Parochulu reformatu anca au vendutu inse numai la casa sa, iara ceilalti au vendutu care cum au voitu; dupa militarisatiune ca se se intemeiedie fondulu proventeloru sau redicatu ospataria cea din piatiu si macelaria in curtea ei-si sau datu la olalta in arenda, inse macelaria ca o povora pentru ospatariu ca se fie datoriu preste septemana a tine carne pe sama deregatoriiloru militari, inse macelaria mai tardiu pentru curatienia curtii ospatariei sau mutatu de osebi.

Macelaritulu aici din tempii cei mai vechi in dioa de tergu luna preste septemana au fostu liberu ori cui fara nici o taxa, pazindu regulile sanitarie, de aceea aici sau aflatu si sau consumatu carnea cea mai eftina si mai buna in Transilvania.

Terguri sunt doue preste ann; vama terguriloru mari si de preste septemana sau datu in arenda pe sama fondului proventeloru cu invoirea Comunitatii.

Mora din vechime au fostu a orasiului cladita de lemn si sub militarisatiune sau datu in arenda pe sama fondului proventeloru; la a. 1800 luundu apa mor'a cea vechi sau claditu alta de piatra, carea sub nume de erariala e pana astadi; — este si alta mora pe loculu eclesiei rom. cath. a caria proventu e alu plebanului.

Asia din acestea isvöre adunanduse fondulu proventeloru cu acela sau claditu casele officiriloru, ospataria, scola — sau platitu dascalulu nationale, si forspaneloru officiele militari ect.

De unde la acestu Fondu si la alu monturului isi socotésee orasiulu a ave drepta pretindere — si cere partea sa — a i se da afara de la locurile mai inalte, ca se o folosesca spre scopuri publice dupa cumu va afla de Cipsa,

Urmedia subscriberile in suma 9 insi.

Dupa acéstea barbatii de incredere ai orasiului au datu la comissiune o supplica in numele comunitatii intregi, a caria cuprinsu e acesta:

Subscriberii reprezentanti ai comunei isi iau indrasnel'a cererile loru in urmatorele a le descoperi:

Dupa sunetulu instrumentului transpositionale din 9. Augustu 1765, aci in copia alaturatu, sau strapusu diu partea fiscalui regescu cu ocaziunea militarisarei Hatiegului administrarea bunuriloru sale-

precumu agrii, feneturi, vinei, paduri si drepturile regale, institutul militarium, si densulu (fisculu) resigna in privintia bunurilor strapuse pentru viitoriu.

Candu sau militarisatu Hatiegula sau aflatu aici afara de fisculu regiu familia Eszterházi si Nalatzi; pre cumu afara de besericile rom. cath. reformata si unita, anca numerose familli nobile, carele posedeau jus regale.

Asiderea este nedisputabile, ca acei nobili ca possessori locali, si la padurile in teritorjulu nostru aflatore au fostu partasi, si ca ei si dupa militarizare, in catu cea mai mare parte au primitu armele, atatu intru usiurarea regaleloru, catu si inproprietatea si folosulu asia numiteloru paduri fiscale remasere de comunu partasi.

Mai tardiu usiurintia militariloru sau luatu cu contielegerea comunei prin representantii ei: dreptulu crismuitului, moraritului, si venitulu tergului in una regia deosebita, si acéstea tóte sau exarendatu in totu anulu prin erariulu militare pentru fondulu proventeloru si alu monturului, si asia din fondulu crescundu sau conservatu tineri in scoli; iara dreptulu macelaritului si alu lemnaritului au remasu din inceputu liberu pentru militari.

Totu atunci sau exarendatu si asia numitii munti revindicati, alu carora venitu anualu intru inceputu se impartia armalistiloru, inse dupa aceea sau contopitu intru acela alu monturului.

Domnitorea odinora imparatesa si maica Maria Theresia au promis, cu ocasiunea militarizatiunei, militariloru prin unu edictu imperatescu tóte drepturile si beneficiile, de care antelatii nobili se bucurau; asia dara cu dreptu cugetamu a le privi pe acéstea inalte promissiuni de basa dreptei nostre rogari; intemeliati pe inalta gratia a induratului nostru monarchu speramu ca tóte drepturile Regaleloru, si veniturile de proprietate, apoi padurile din teritoriulu Hatiegului, pre cumu si cladirile prin omenii nostrii pe sesiuni militare redicate, adeca: locuintia maiorului, capitanului, doctorului si a locutenentelui primariu, scola si ospataria, noa chiaru pe calea gratiei pentru jertfa adusa inaltei case domnitore si patriei in decursulu atatoru ani, ca militari ni se vora da, si prin aceea atatu comunei acesteia lipsite de tóte fontanile de venitu una nemidlocita, precatu si antelatului po-

poru militariu forte decadiutu una midilocita usajrintia se va assecura.

Hatiegu 18 Sept: 1855.

Urmédia subscriberile a 9 insi reprezentanti ai orasiului Hatiegu.

INSTRUMENTUM TRANSPOSITIONALE

quo Fiscus Regius omnia sua Bona in oppido Hatzeg et in territorio ejus habita neo-erectae militiae Limitanae transponit anno 1765 19. August.

Infra scripti damus pro memoria tenore praesentium, significantes quibus expedit, universis, ac singulis, praesentibus videlicet, et futuris praesentium notitiam habituris; Quidnos ad Requisitionem Coo Regiae Cameralis Administrationis V. Hunyadiensis in hoc anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Quinto, Die vo Decima nona Mensis Augusti, in et ad oppidum Hatzeg in comitatu Hunyadiensi existens et Consequenter Domini Circumspecti, Josephi Magerdits Civis et pro nunc Judicis Jurati [antelati oppidi] Hatzeg accessimus, ibidemque nostri in praesentiam convocatis Senioribus et Juratis ejusdem oppidi, in praesentia Dominorum Ioannis Papp Provisoris Domini Hatzegiensis, Alexandri Valya, Inc. C. Regio Ficalis Domini Vajda Hunyadiensis Rationistae, et Iosephi Kirant utriusque Domini Sylvar. Inspectoris, at tenorem Instructionis nostrae quae in sequetam clementissimae Resolutionis Regiae per excelsam Coo Regiam Cameram sub 16. Julii Anni praesentis transcripto, et in vim ordinum Inc. Regii Thesaurarius Traniei sub 5a huius Mensis Augusti, emanatoque per Coo Regiam Cameralem Administrationem Vajda Hunyadiensem nobis consignata erat praedictum oppidum Hatzeg ad Inc. Regio Ficalis Dominium Vajda Hunyadiensi ante hac deserviens, cum omnibus iuribus et pertinentiis Regiam Fiscam concernentibus, uti Agris, pratis, vineis, et sylvis Dominialibus post hac etiam bene conservandis, pro exigentia summi Servitii Regii, in Usam neo erectae Nationalis Militiae: ad manus spectabilis Domini a Delmore, Iact ejusdem nationalis militiae alterius Capitanei nomine Inc. Cao Regii Thesaurarius Traniei, et respective Cao Regiae Cameralis Administrationis Vajda Hunyadiensis resignavimus et transposuimus, simulque altissimam Istam Intentionem, et Resolutionem Regiam ibidem publicavimus, ut quilibet tali-

ter ex benignissima Sacratissimae Suae Mattis voluntate introductam in hocce oppido Militarem Iurisdictionem homagialiter agnoscendo Directioni Militari se omni ex parte conformem reddere studeat. Super quo Fiscalis oppidi Hatzeg, ejusque Jurium, et appertinentiarum Fiscum Regium concernentium per nos nomine Inc. Caes. Regii Thesaurarius Traucici et Caes. Regiae Cameralis Administrationis Vajda Hunyadiensis ad Manus Militares in praesentia prae Titt. Dominorum Officialium et oppidanorum facta resignatione, et transpositione consequenterq. subsecuta publicatione praesentes Literas nostras Testimoniales, Sigillis nostris usualibus, manuumq. proprietarum subscriptionibus, fide mediante roboratas, ad perennitatem rei memoriam extradidimus. Anno Die, Locoque supranotatis.

Josephus Baja de Borbatviz m. p.

LS. Inc. Cottus Huyadiensis

Iuratus Assesor.

Joannes Lassoffi m. p.

LS. Tabulae Regiae in Transilvania Iudriae Iuratus Notarius ad praemissam publicationem peragendam specialiter exmissus. —

Praesentem Copiam cum suo originali in omnibus punctis ac clausulis conformem esse vigore praesentium attestor. Hatzeg die 3a Mensis Maji Anno 1805,

Philipus Popp m. p.
Oppidi Notarius.

ЕПИСТОЛА XXXII.

Roma 7/19, Септемврие 1855.

Quod bonum, felix, faustumque sit, Quirites, въ скрѣ де ла Рома, дин мизлокъкъ кѣмпълази Марте. Динаинтеа mea спре мѣзь-пѣнте ам колѣмна лѣи Маркъ Аврелис, лѣнгъ mine dea стѣнга-тѣмпълаз лѣи Антонинъ Пис, ми дѣнтре ачестеа оведискъкъ лѣи Августъ, не дѣлѣдѣмеа че се пѣшенте акъмъ мѣнтеле Читорис, знде фсесе амфитеатрѣ лѣи Статиліс Газрѣ. Дин дѣртѣла мез е колеѣкъкъ Романъ. Де а дрѣпта mea се дѣтинде страта чеа маре, нѣмитъ дѣи векиме Via Flaminia, еаръ акъма Corso, дрѣнтъ спре мѣзь-пѣнте. Дѣи дистанѣ анрѣне де зѣнъ милиарис Романъ есте пѣрта Flaminia, че се кѣамъ акъмъ порта попорѣ-лѣи (porta del Popolo), де аѣи дѣи дистанѣ май де дѣсе милиаре romane, есте пѣнтеле Милѣис песте

Тивере, фамосъ дѣнтре алтеле пентрѣ вътаіа дѣнтре Константинъ ми Массенъ. — Ес ме воіѣ фолоси де ачестъ линіе дрѣнтъ (Via Flaminia nunc Corso) каре се дѣтинде де ла мѣзь-зі кѣтръ мѣзь-пѣнте*) спре а дѣчерка а въ фаче о дескриере кѣтъ се ва пѣтѣ май лѣмѣрѣтъ деспре Рома. — Дрѣнтъ ачеста се дѣтинде спре мѣзь-зі пѣлъ ла пѣлеле мѣнтелѣи канітоліа. Де аѣи дѣлаинте імаѣнаѣивъ линіа ачеста прелѣнѣитъ дѣи ачеші дѣрѣнѣіѣне, спре мѣзь-зі, песте Канітоліс, Фарѣла Романъ, мѣнтеле палатинъ пѣлъ ла пѣрта Ардеатинъ (Sanguillo). Дистанѣа ачеста, де ла порта Flaminia пѣлъ ла пѣрта Ардеатинъ, есте анрѣне де треі дѣи милиаре Романе (сас 15,000 де пѣчѣоре). Кѣаръ мизлокъкъ есте Фарѣла Романъ, дѣнтре Канітоліс ми Палатіѣ. Ачезаѣи акъмъ алтѣ линіѣ перпендиѣларъ песте ачеста прѣи Фарѣла Романъ. Еа се дѣтинде спре акъс песте 1800 де пѣчѣоре пѣлъ дѣи мѣнтеле Іанікал; спре рѣсѣрѣтъ май тотъ атѣта пѣлъ ла пѣрта Тивѣртинъ (акъмъ San-Lorenzo). Флѣвѣіа Тивере че кѣрѣ де ла мѣзь-пѣнте формѣзь май дѣнтѣіс о котѣрѣ спре акъс, апоі алтѣ спре рѣсѣрѣтъ, ми еарѣші зна май мѣкъ спре акъс. Де а дрѣпта лѣи е мѣнтеле Ватіканъ ми Іанікал, деа стѣнга Тиверелѣи сѣнт фамосіи шѣнте мѣнѣи. Дѣнтре ачештіа палатинѣл есте камъ дѣи мизлокъкъ чѣлорлаѣи. Дела дѣнсѣл кѣтръ мѣзь-пѣнте. Камъ спре акъс е канітоліѣл, кѣтръ мѣзь-пѣнте е мѣнтеле Чірінал, спре мѣзь-пѣнте кѣтръ рѣсѣрѣтъ е мѣнтеле Вімѣнал ми Есѣліѣл, спре рѣсѣрѣтъ кѣтръ мѣзь-зі е Челѣл, ми спре мѣзь-зі кѣтръ акъс е Авентинѣл. Дѣнсъ четатеа чеа де акъмъ е копѣнес май тотъ дѣи кѣмпълаз лѣи Марте, ми се дѣтинде нѣмай песте канітоліѣл, о парте а мѣнтелѣи Чірінал ми дѣнѣтѣл дѣнтре Вімѣнал ми Есѣліѣл. Ва сѣ зѣкъ авіа окъпъ а треіа парте дѣи Ареа векіі Роме. Палатинѣл, Авентинѣл, Челѣл, Есѣліѣл ми Вімѣнал сѣнт рѣіне аконерѣте де вѣи ми де грѣдѣні. Мѣрѣл лѣи Опоріс каре дѣнѣнѣа четатеа не тѣмпъл сѣл се vede ми акъмъ, ми есте де лѣнѣіме де 16 милиаре romane. Канѣл Ромеі модерне есте Ватіканѣл, мѣна стѣнгъ Іанікалѣл, мѣна дрѣнтъ Пѣнѣл (лѣнгъ пѣрта попорѣлѣи) шѣнтѣл е кѣмпълаз лѣи Марте, пѣчѣореле рѣнѣте ми деспоіате се дѣтинѣ спре пѣрта Анніа (S. Sebastiano) ми

*) Рѣзросъ лѣатъ формѣзь кѣ мѣрѣдѣанѣл зѣнъ зѣнѣіс камъ де 15 grade спре акъс.

спре пórта Пренестинъ (porta maggiore). Нътърълъ локъиторіоръ де акъмъ есте камъ ла 170,000 де сълете, — не тѣмъль Антониніоръ се штіе къ пзмера ла 5,000,000 де сълете.

ЕПІСТОЛА XXXIII.

Roma 8/20. Септемврие 1855.

Мънтеле капітолінъ, чель маі ренъмітъ дінтръ чеі шепте мънці не карі се едіфікъ Рома антѣк, се афлъ не лінія прелъвнцітъ де ла пórта фламініе спре мѣзь-зі дн дістантъ де 1500 паші саз 7500 пічіóre romane. Дн тѣмъврие, чѣло маі веки се пзмія Сатърніс, дела Сатърнъ каре днтемейъ не джнскъ о четате, асеміне къ пзмеле Сатърніа. Не тѣмъль лзі Ромъль се кіемъ Тагреіи, де ла Тагреіа верціне Романъ фїа лзі Спъріс Тарнеіс, кареа фъ вчїсъ де къръ Савіні. Дн фїне сьнтъ Тарчініс къпътъ пзмеле де Капітолїс саз мънте Капітолїнъ дн казъ къ аколо сь афлъ вѣз канъ де омъ де мърїме естраордінаръ кьндъ се сьпъ ла фьндателеле темпль-лзі лзі Жоїе, каре се лъдрентъ пресаціз пентръ мърїмеа вїіторе а Ромеї. Італіанї де акъмъ аз коръптъ пзмеле ачеста, префъкьндъль дн Campidoglio. — Форма мънтелъ ачествіа есте овалъ, дн естремїтъдіе лзі се дналтъ дої мателіні, карі ласъ о мікъ вале дн мїзлокъ. Днълдімеа мезїнопціалъ се пзмї дн спедїе Капітолїс, де ла темпль лзі Жоїе Капітолїнъ чѣ се афла не джнса; днълдімеа мерїдіоналъ консервъ пзмеле де Рънеа Тагреіа, не джнса се афла Арчеа саз Кастелъль Ромеї; валеа дн мїзлокъ се кіемъ інтермонціз. Черкзфериода мънтелъ ачествіа е де 3400 пічіóre Romane, шї днълдімеа лзі де ла лївела мърїї е де 155 пічіóre Romane. Астъзі не днълдімеа мезїнопціалъ се афлъ о вїсерїкъ пзмїтъ Ага Соелї, каре де вьпъ семъ е зїдїтъ не фьндателеле темпль лзі Жоїе. Ачестъ темпль днченътъ де къръ Тарчініс Прїскъ се фїні де къръ Тарчініс Спъръль, шї се дедїкъ де къръ Маркъ Орадїс. Не тѣмъль лзі Свлла арсе, Дїктаторїзъ днъ редїфікъ, адъкьндъ дела Атепа колъмпнеле дела темпль лзі Жоїе олімпїк. Ачестъ алъ доїлѣ темпль се дедїкъ де къръ Катъль, алъ къръіа пзме се чїтеа дн інскрїпціне. Dioniscis Алікърпасъ каре лъ вьзъ дн пічіóre зратъ къ ера маї дн фортъ пьтратъ, кьчі авеа 200 пічіóre дн лъпціме шї 185 дн лъдїме. Авеа треї ордіні де колъмпне дн фьрпте, шї дбе дн латрї.

Фадата лзі ера дндрентатъ спре мѣзь-зі адекъ спре фортъ шї спре Авентїнъ. Дн досъ нъ авеа портїкъ, чї се вніа къ мърїї де днътрїтъръ аї капїтолїлзі; дн лъптръ чѣлла ера днпърдїтъ дн треї павї, къ треї едікьле дн фьндъ, чѣа дн мїзлокъ консекратъ лзі Жоїе, чѣа де а дрента Міпервїї чѣа деа стжнга Жьнонїї. Темпль лзі ачеста арсе еаръ шї дн тѣмъль ресвельлзі Вітелїанъ, шї се реставръ де къръ Веспасїанъ. Даръ пьдїнъ тѣмъль трекъ шї арсе деатроїа бръ сьнтъ Тїтъ; Domїціанъ днъ реставлі къ маї маре сплендóre де кьмъ фьсесе маї днпнте, адъкьндъ дела Атепа. Колъмпнеле де маръре пентелїкъ, прекъмъ не сьзне Платархъ. Дн інтермонціз ера асі лъль, дескїсъ де къръ Ромъль, знде акъмъ есте пїаца Капітолїлзі, апої Тавъларїзъ, саз кьмъ амъ зїче дьпъ термінолїа модеръ, Архївъль статълзі, знде се консервъ не табле де арамъ сенатъскопъсвателе, плевїсчїтеле, шї алте акте пьвлїче. Кьндъ Веспасїанъ кьзта сь реставліескъ ачелеа карї перїсеръ дн інтенділъ Вітелїанъ, пзмъръль лоръ се сьвіа пьпъ ла треї мїї, прекъмъ не сьзне Светонїс. Тавъларїзъ се фькьсе де къръ Чїпъ Лътадіс Катъль, днпрезпъ къ дналта лзі свстръкдївне. Ачеста есісїтъ днкъ пьпъ дн зїза де астъзі сьнтъ паладїлъ актъал, пзмїтъ алъ сенаторїлзі: асеміне есісїте днкъ о маре парте дн портїкъ інферїоръ, дндрентатъ спре фортъ, каре ера аркьатъ къ семїколъмпне лініте де пілонї, тотъ констрвїтъ де пїатръ гавїонъ, къ тавъламентъ шї капїтелле де ордіне корїптікъ де маръре травертїнъ, карї сгъз днкъ пьпъ астъзі днкръстате дн мърї модернї. Портїкъль сьперїор ера де колъмпне сканелате де маръре травертїнъ, де ордіні корїптікъ шї дндретъль ачестзі портїкъ ера Архївъль. — Не днълдімеа мерїдіоналъ ера, кьмъ амъ зїсъ, кастелъль; ачі се афла днгре алте каса лзі Ромъль шї алзі Тадїс, а лзі Манлїс Капітолїнъль, префъкьтъ апої дн темпль лзі Жьнонїї Монете; Кьрїа Калабра, де знде понтефічеле авнцїа попорълзі лъпа пбъъ; шї дн фїне темпль лзі Жоїе Феретрїс, вотатъ де къръ Ромъль, спре а сервї де консерваторїс сполїоръ ошїме. Кастелъль ера деспердїтъ де къръ чѣалатъ парте а Капітолїлзі прїп мърї шї тьзрї, карї се редїкасър дн поз дьпъ чѣ Камїлль вьтъ не Галїї. Дн мърїї ачестїа се маї вьдъ рьмъшїде де піетрї пьтрате, де о мърїме естраордінаръ, дн паладїлъ пзмїтъ Кафарела. Днкъ шї дн Рънеа Тагреа, де не ларе фъ аръпкьтъ Манлїс шї тоді чѣі чѣ дчер-

паръ съ се факъ domni престе попоръ, се mai vede о ретъшидъ кътре пиада Консолациunei де астыи, длаатъ де 50 пиціоре. Ан свчесълъ тимпълзи дълъ атжтеа революцини къте сфери Roma, валеа де десънтъ се зпмъ де деретътери, дълъдѣмеа де асвпра се петези, ши аша дълъдѣмеа тоатъ се тикшоръ, даре ан векѣме пѣтѣ преа лесне се фѣ авѣтѣ пѣлъ ла 100 де пиціоре. Пѣте къ ши тиве-реле тречеа атъпчи не ла пиціореле мѣнтелзи, ши аша криминали аръикади де не ача дълъдѣме пѣ-теа преа-лесне съ шѣрѣ.

ЕПИСТОЛА XXXIV.

Roma 9/21. Септемврие 1855.

Форълъ Romanъ. — Локълъ челъ май че-левратъ дин антика Romъ — се дитинде дитре мѣнтеле Капитолинъ ши Палатинъ, ши ашме де свѣтъ Тавъларѣ пѣлъ ла Колдълъ де кътръ мѣзъ-пѣнте алъ Палатинълзи, зиде есте акъмъ Форълъ Вагинъ. Форма лзи ера пѣтрать овълнъ. Ан партеа лзи десуре ашсъ ши десуре Рънеа Тарпеѣ ера Комѣцилъ, саз локълъ зиде се адѣна по-порълъ ан комѣциле кѣриате. Лънъ комѣци, спре Палатинъ ера Кѣриа остѣлиа саз каса ан каре се стръицеа сенатълъ. Пе дѣнаинтеа едѣфичелоръ ачесторъ прин форъ тречеа via sacra, каре се дѣ-тиндеа не лънъ пѣлеле мѣнтелзи Капитолинъ спре локълъ зиде се едѣфикъ май ан зртъ колосеълъ лзи Веспасианъ. Ан зпгѣлъ форълзи десуре мѣзъ-пѣнте ла пиціорълъ Капитолинълзи пропри, ера Carcer Mamertinus, саз принсѣреа статълзи, едѣфикатъ де Анкъ Марци, се vede дѣкъ авѣмъ свѣтъ висѣ-рика смѣтълзи Iocѣфъ. Де латъреа форълзи десуре рѣсърѣ ера стаѣциниле мѣнѣцилоръ. Де латъреа де кътръ Тавъларѣ ера Ростреле саз грѣзпеле, де зиде кѣвжнта ораторѣ кътръ попорълъ адънатъ ан форъ, — Ан свчесълъ тимпълзи, форълъ дѣче-пѣндъ де ла дѣверселе сале латѣри се зпмъ де едѣфѣ ши се стръитѣрѣ фѣрте. Ан локълъ зиде фѣсесе Комѣцилъ се едѣфикъ васѣлика Изѣли*), дѣ-чепътъ де Изѣли Чесаре ши терминатъ де Авъгъстъ, Ан локълъ зиде се едѣфикъ кѣриа Изѣли, асѣмѣне дѣчепътъ де Изѣли Чесаре ши терминатъ де Авъгъстъ. Лънъ комѣци, дитре дѣнсълъ ши капитоли, се едѣфикъ Ерапиъ лъ саз вѣстѣриа статълзи къ тем-

пълъ Опи (Opis). Де ла ачеста спре рѣсърѣ, темпълъ лзи Сатърнъ, але кѣрѣла колъмне се вѣдъ дѣкъ астыи. Ан локълъ че май ретесесе дин дѣрентълъ ачестѣла свѣтъ Капитоли се ставѣли Schola Cantu, саз канчеларѣ скриеторѣлоръ. Лънъ ачеста спре рѣсърѣ, дѣнаинтеа тавъларѣлзи се дѣлъдѣ алтъ едѣфѣдъ пѣвлѣкъ, каре май не зртъ се префектъ ан темпълъ лзи Веспасианъ, дин каре се май vede дѣке колъмне. Дитре ачеста ши карчереде Мамертинъ се редѣкъ темпълъ Конкор-дѣи. Май не зртъ дѣнаинтеа ачестѣи темпъ се дѣлъдѣ Аръкълъ лзи Септимѣ Северъ, каре есѣкре пѣлъ ан зѣва де астыи. Ши май тѣрѣзѣ се рѣ-дѣкъ ан мѣзлокълъ форълзи колъмна лзи Фока каре фѣгърепъ асѣмѣне пѣлъ ан зѣва де астыи. — Стрѣитѣрѣндъсе къ модълъ ачеста Форълъ, ши де алтъ парте крескѣндъ пѣмерълъ попорълзи, се вѣдъ печесѣтатеа де а десѣиде алтъ форъ, пентрѣ тре-вѣицелеле попорълзи. Дѣчи Изѣли Чесаре кѣмѣтѣрѣ локълъ де кътръ рѣсърѣ дѣла карчереде Ма-мертинъ къ 10,000,000 де сестерѣ ши ашезъ аколо форълъ каре се дѣсѣмѣ къ пѣмеле сѣгъ Forum Caesaris. Ан мѣзлокълъ ачестѣла редѣкъ Чесаре темпъ Вепѣри Денѣтрѣче, прекъмъ проомѣсесе ан вѣтаѣа де ла Фарсалу. — Асѣтези тотъ локълъ ачеста есте окънатъ де зассе привате; прин мѣзлокъ-кълъ лзи трече акъма via Cremona. — Де латъреа десуре мѣзъ-зи, ера васѣлика Емиѣлиа, къ фада кѣ-тръ Forum magnum; акъмъ стъ рѣдѣкатъ не фѣн-дѣментеле ачестѣла висѣрика С. Адрианъ. — Дѣн-дѣрѣнтълъ ачестѣи форъ спре рѣсѣрѣ десѣиде атол Авъгъстъ форълъ съ, ан дѣмѣнѣцини ши май марѣ де кѣтъ алъ лзи Чесаре, ши едѣфикъ дѣтръ дѣнсълъ темпълъ лзи Марте злторѣлъ, ан мемѣриа вѣтѣ-лоръ дѣконтра лзи Брѣтъ ши Кассѣ спре рѣсѣ-пареа торѣдѣ пѣрѣнтелзи съ. Дитре ретъшицелеле ачестѣи темпъ, се май vede треѣ колъмне ан стрѣта пѣмитъ акъмъ деи Pantani, прекъмъ ши мѣрѣи дин досълъ форълзи. — Даръ ши май маре ши май фѣрѣмосъ де кѣтъ ачесте форълзи, ера форъ-лъ лзи Траѣанъ, спре мѣзъ-пѣнте де ла форълъ лзи Авъгъстъ, дитре мѣнтеле Капитолинъ ши Чѣринал.

Спре а фаче локъ форълзи ачестѣла, ши спреа лѣвелла теренълъ дитре кѣмѣлъ лзи Марте ши форълъ лзи Авъгъстъ, сенатълъ комъндъ съ се таѣе тотъ кѣлтеа мѣнтелзи Чѣринал, каре зѣла ачестъ колѣнъ къ капитолилъ, прекъмъ се vede дин инскрипѣионеа пѣсъ не васѣментълъ колъмнеи. Дѣне кѣдереа Ромѣи, рѣпѣле челе мѣлте дѣ-грѣнаръ еаръши форълъ ачеста. Папа Сѣгъ V.

*) Прин кѣвжнтълъ васѣликъ съ пѣ въ ѣмаѣ-пѣди о висѣриѣ, чи зпз фѣлѣ де Бѣрсъ, ан каре се стрѣицеа ѣтѣни пентрѣ даравѣри.

пъсе де съпаръ теренъзъ дн цървъзъ колъмнеи ши десгропъ васаментазъ. Шиз VII пе ла аниі 1812 ши 1813 демолі каселе карі се зидісеръ маі дн зртъ пе рѣниле васілічеі, ши десгропъ колъмпеле ачестеіа, аша прекъмъ се веде астъзи. — Форвъзъ ачеста се дитіндеа, прекъмъ амъ днсемпата маі свсъ, дн партеа деспре мѣзъ-пѣнте а форвъзѣ лѣи Агъсгъзъ. Елз форта зѣз пѣтрата дккѣнциратъ де портікъ, а кървіа латре ера де 360 пічіоре romane. Де партеа деспре капітоліз ши де чеа деспре Черінал форта кѣте зѣз семічеркъ, асе-тине черкъндатъ де портікъ. Де партеа форвъзѣ, декътре мѣзъ-пѣнте ера Басіліка Ъліа, дн фортъ де пѣтрата овльнгъ, дккѣнциратъ де портікъ кз треі рѣндърі де колъмпне, але кърора рѣтъшнде се вѣдъ днкъ. Де латре де кѣтръ мѣзъ-пѣнте а васілічеі се днльда колъмпна конліде скълпнтъ кз сченеле рескелълѣи Дачікъ. Де аспра колъмпнеі ера статъа лѣи Траіанъ. Колъмпна ачеста се веде днкъ астъзи, дн локълъ зндѣ ѳвсесе редікатъ де сенатъ дн опѣреа імперѣторіалѣи*). — Де а дрепта ши де а стѣнга колъмпнеі ера бібліотека Ъліа, днпѣрѣнтъ дн грѣкъ ши латінь. Спре мѣзъ-пѣнте де ла колъмпнъ ши бібліотекъ ера тем-плъзъ лѣи Траіанъ, едіфікатъ де кѣтръ Адріанъ, пе о аріе кіаръ аша де амплъ ка ши форвъзъ пѣтрата. Локълъ ачеста есте акъмъ окъпатъ де едіфіче пѣвъ; дн зпѣлзъ де кѣтръ Черінал есте вісеріка сѣптеі Маріе де Лорето, дн челя де кѣтръ Капітоліз е вісеріка сѣптеі Маріе лівератріче, едіфікатъ днтръ меморіа ліверѣріі Віенеі де тѣрчі ла аулзъ 1683. — Ла врео 400 де пічіоре спре апъсз де ла ачестъ вісерікъ, есте алга днкінатъ сѣптълѣи Маркъ. Ачі се фінепте страта Фламінізъ дн лініе дрѣптъ, ши контіне аної свѣтъ пѣше де віа ді Марфоріо, къръждѣсе дн цървъзъ латреі деспре ресѣрїтъ а капітоліалѣи, пѣвъ че днтръ пе льнгъ Саргер мавертїнус дн форвъзъ Романъ челя шаре ла Аркъзъ лѣи Септїмїзъ Северъ. А. Т. А.

*) Ла Рома се аѳлъ моделе де ачестъ колъмпнъ фѣрте фѣштѣсе, тѣрпате дн бронъзъ, ши се канетъ негръ 45 де галвіні. Сар къдѣ ка фікаре пѣсес ши бібліотекъ ромжнъ, съ ши про-дѣре де кѣте зѣз асеміне моделъ, пе каре е скъл-пнтъ історіа стрѣвънілоръ сѣи. — Станпеле лѣи Бартолі кз тестъзъ лѣи Фавретті днкъ шерїтъ де а фї кѣпоскъте де Ромъні.

КЪВЖНТЪ.ЛЪ ЪНЪИ ПЕРЕГРІНЪ.

Есте о сімдіре де рекъпосчїндъ,

Семъз де шетате, се пз зїкъ трївътъ,
А мерѣ ла локълъ, ш'а ведеа 'пѣїнгъ,
Ънде салваторїалъ лѣмеі с'а пѣскътъ.

Сѳолете ауссе чеаръзъ кѣгеодатъ

А'ши лѣдї реїнда ши'н ачестъ лок сѳжнтъ,
Атегїндъ крештїніі кз лѣкърї ч' аратъ,
Прїн мїлѣнї демерте, че діспаръ дн вѣптъ.

Чїне е кз мїнте, пз се амѣдесте,

Чї'ши зрмеазъ скопъзъ, каре'шї апрѣсзъ,
Мерѣ ши сѣ-пкїнъ челяі че'нгрїжените
Де фѣптъра тѣтъ, каре-о апрѣдъсз

Асѳелїзъ днтрѣ сѣте, че ера кз шїне

Ла о зї де праспїкъ, дн ачелъ локъ сѳжнтъ,
Азїлѣ пе зѣлзъ, че вреа сѣ се 'пкїне,
Ростїндъ зѳмѣторїалъ днцелентъ кѣвжнтъ.

* *

„Ез крѣзъ дн тіне, Дѣмне, фїїндъ преа сѣвлїме,

Ор кѣте дншї мїндїръ деспре-алъ тез днченътъ,
Сѣзстанѣ ши патъръ, естїнде ши тѣрїме
Псевдоесегенїї че рѣз те аз кѣпоскътъ !

Лѣкърареа та череаскъ ва ста нестрѣмѣтатъ,

Спїрїте алъ лѣмїнеі, че'н черѣрі локъештї.
Ор кѣтъ се рѣтъчѣаскъ, ор кѣтъ сѣ се аватъ
Де дѣнса дн віацъ, пагозїі пѣгжнепшї !

Кз ѳменї дн лѣме ворвїні дн сімплїтате

Кѣм фаче кз-аї сѣі каспїчі пѣрїптеле челя вѣпъ;
Дечї граїзді е лѣмїнъ, че шї 'н аджкѣ стрѣватъ,
Кар' фаптеледі сѣпт стеле, че'н вечі пѣмаі апъсз !

Кз тѣте днсе-ачесте, де-аї маі віні одатъ

Дн лѣшеа пѣкътѣсѣ. се везі авъсз че флѣкъ,
Кѣм стрѣмъзъ адеѣтѣрѣзъ, че мїнтеа ш'лз аратъ,
Шї кѣм тѣрѣскъз дрептатеа, сѣчїнд'о дѣпъ плакъ;

Кѣм сторкъз нерѣшїнадіі діспредъ ши прїгонїре

Дн повїладї доктрїнъ, че'нѣвацъ-а сѳѳерї,
Ертѣндъ ѳрѣделеѣеа ши предїкѣндъ їзвїре
Фрѣдеаскъ. кіаръ ши челоръ, че чеаръ-а
не зрї; —

Кѣм сеатѣлъ діскордіі, їнтрїді шї днпѣрѣкере

Ла фїї шї фрадї д' зѣз сѣпце, че тоцї діе
сѣ'пкїнъ,

Вѣждѣндъ дѣпъ тѣрїреа дешѣартъ ши авере,

Ка Іѣда, че зѣкъсе одатъ п' алъ тез сінъ; —

Съ'и веzi кѣм деса аркане din cîmpla та віеацъ,

Ші кѣм се дпартеазъ кѣ таініче потері.

Ка пѣтаі съ лѣдаскъ, ка поптеа, неагра чеацъ,

Дп лзтеа чеа овскъръ опачілеші пърері; —

Съ'и веzi тѣ кѣм се чеартъ, кѣ чіне'ді а
фостѣ татъ.

Чаі фостѣ тѣ дп віеацъ, піі че'ї ала тѣ
кѣвжнтѣ?

Дп локъ ка еі се фіе, кѣм ле зісепі одатъ:

„,Lămîna lămiei,“ Dămine, піі „,Carea пре
пѣмжнтѣ;“

Съ веzi, зікъ, тотъ-ачесте, кѣм мергъ ла поі
дп лзте,

Ші знде воръ с'о скѣцъ кѣ опѣлѣ тѣс тѣрїтѣ,

Аі ста съ'нторчі піі фаца, піі повілѣлѣ тѣс пѣте

Де кѣтре-о кастъ ѳрѣлѣ, че мѣлтѣ а рѣтѣчїтѣ!

Кѣчї алѳелїз, де п'аї креде, кѣм кредѣ еі дес-
пре тїне,

Съ пѣ фїі ла'ндоеалъ, кѣ те-арѣ аѳѣрїсі, —

Еар' вржндѣ аї пѣне 'н кале, пі'аї дѣвѣда маї віне,

Съ счїі, к'атѣнчі крештїніі де поз те-арѣ
рестїкнї!“

Еремїгълѣ din Карпаді.

Bibliografia.

„Din Patria.“

А ешїтѣ де сѣв тїнарѣ ЕСТРАКТЪ де
FISIOGNOMONIE, FISIONOMIE si PATOGNO-
MONICA дѣне Lavateru, Kiuro de la Şambru,
la Porta si Lebrunn, cas Mezїlѣл чѣлѣ маї сїгѣрѣ
де а кѣпоаште не омѣ дѣнѣ трѣсѣрїле кїпѣлѣї,
дѣне лїмѣацїс, дѣне рѣсѣ, піі сѣрѣсѣ, дѣнѣ дп-
влетѣ піі мїшкѣрї, дѣнѣ стїлѣ піі скрїптѣрѣ, дѣне
дпѣврѣкѣмїнте п. ч. л.

Де піі ачѣаста штїїндѣ арѣ пѣтеа сѣ се парѣ,
оаре кѣм позѣ, мѣлтѣра din пої, кѣ тоате астеа
маї тоді авѣмѣ о idee de дѣнса; тоді сѣнтѣмѣ
дпѣскѣцїї, ка се зікѣ аша, кѣ ачѣлѣ інстїтѣтѣ, прїп
каре сѣ пѣгѣмѣ кѣпоаште карактерѣлѣ піі апле-

кѣрїле ачѣлѣра кѣ каре зрѣеазѣ се авѣмѣ оаре
каре рѣлацїїні дп віада поастрѣ соціалѣ. Тотѣ
пѣнтрѣ ачѣстѣ 'скопѣ, Креаторѣле, фѣкѣндѣ не
омѣ, а воїтѣ ка кїпѣлѣлѣ сѣлѣ сѣ фїе знѣ тавлѣлѣ дп
каре сѣ се рѣпрезентѣ тотѣ че се дпѣжнїлѣ дпѣтрѣп-
сѣлѣ. Ка сѣ чїтїмѣ іерогрїфѣле ачѣстѣї, не тре-
вѣескѣ. не лѣпгѣ ачѣстѣ факѣлатѣ інстїктїво карѣ
еспѣсерѣмѣ, піі оаре-каре рѣгѣлѣ фїксѣ, не каре пі
ле дѣ пѣтаї штїїнда фїсїогнѣміеї.

Фолосѣлѣ ачѣстѣї штїїндї се поате дпдес-
тѣлѣ сїмѣдї din прїнчїпїїле че вѣзѣрѣмѣ маї сѣсѣ.

Kondїcїїonea дпсѣ чеа маї есенціалѣ каре тре-
вѣе се каректерїсе о скрїере, маї вѣртѣсѣлѣ дпкѣ
о штїїндѣ ка ачѣаста, есте стїлѣлѣ, лїмѣа кѣ каре
не еспрїтѣмѣ идеїле. Ачѣстѣа сокѣтескѣ кѣ сѣнтѣ
дѣстѣлѣ де сїмѣле піі дпѣелѣсе, дѣне кѣмѣ се
поате ведеа маї не ларгѣ дп префада ачѣстѣї
кѣрѣдї, знде арѣгѣскопѣлѣ ла каре амѣ тїнсѣ. А-
чѣастѣ оперѣ се аѳлѣ де вѣнзаре ла D. George
Ioanїd; editorѣле еї, прѣкѣм піі ла чѣле алѣ лї-
врѣрїї не прѣдѣ де 3 сѣандї есемпларѣлѣ.

MISTERIELE BUCURESCILORU. Сѣнтѣ а-
чѣстѣ тїглѣ, D. George Кредїанѣ, авторѣлѣ Ме-
лодїїлѣрѣ Intime, ва пѣвѣїка пѣсте пѣдїнѣ знѣ ро-
манѣ оріціналѣ дп патрѣ волѣте. Дака есте о
скрїере дѣстїнатѣ а авѣа знѣ таре сѣчѣсѣ есте
ѳѣрѣ дпдоїалѣ романѣлѣ D. Кредїанѣ каре ва дп-
ѳѣдїта тавлѣлѣлѣ дпсѣфлѣдїтѣ алѣ соціѣтѣдїї поа-
стре. Авторѣлѣ п'а негліцїатѣ нїмїкѣ din чѣеа че
арѣ пѣтеа да інтерѣсѣ скрїерїї сале: а черчетатѣ
тоате кѣ скрѣлѣлѣсїтѣтеа знѣї овсерваторѣ де-
прїнсѣ спре а ле еспѣне кѣ віїле кѣлорї але знѣї
їмаїнацїїні жѣне. А воїтѣ ка „Мїстерѣле Бѣкѣ-
ресчїлѣрѣ сѣ пѣ фїѣ знѣ сїмѣлѣ романѣ, чї та-
влѣлѣлѣ знѣї соціѣтѣдїї дѣрїоасѣ дптр'о епѣкѣ ес-
траордїнарїѣ.

Алѣ доїле волѣте ISAK LAQUEDEN ешїндѣ
акѣмѣ де сѣв тїнарѣ, се фачѣ кѣпѣскѣтѣ, атѣтѣ
domnїлѣрѣ авѣнацїї кѣтѣ піі чѣлѣрѣ алдї аматорї
де а'лѣ авѣа, кѣ дплѣ потѣ аѳла ла лїврѣрїа сѣвѣ-
дпсѣемпнатѣлѣї тотѣ кѣ прѣдѣлѣлѣ чѣлѣ д'жпгѣїлѣ.

Хрїстакѣ Іоннїнѣ піі Сїа Романѣлѣ.